

DECIZIE

03 august 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul: Tamara Chișca-Doneva
Judecătorii : Sveatoslav Moldovan, Ion Druță,
Mariana Pitic, Iurie Bejenaru

examinând recursurile declarate de către Ivan Marin și Vadim Topal,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ivan Marin împotriva
lui Vadim Topal cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată,
și cererea reconvențională a lui Vadim Topal împotriva lui Ivan Marin,
intervenientul accesoriu notarul public Veronica Roșca cu privire la constatarea
nulității contractului de împrumut și încasarea cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2016, prin care
au fost respinse apelurile declarate de către Ivan Marin și Vadim Topal și
menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 04 mai 2015, prin
care acțiunea inițială a fost admisă, iar acțiunea reconvențională a fost respinsă,

c o n s t a t ă :

La 16 aprilie 2014, Ivan Marin a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Vadim Topal cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de
judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul Ivan Marin a indicat că, la 18 februarie
2009, a acordat lui Vadim Topal suma de 37 500 euro cu titlu de împrumut, care
urmas să-i fie restituiți de către Topal Vadim nu mai târziu de 18 februarie 2014.

A menționat că în confirmarea acordării împrumutului și asumării de către
pârît a obligațiunii privind stingerea acestuia, a fost semnat contractul de împrumut
autenticat notarial.

Ulterior, contrar înțelegerii existente, Vadim Topal nu și-a onorat obligația
asumată privind stingerea datoriei și s-a eschivat da la obligația restituirii
mijloacelor bănești în condițiile contractului de împrumut din 18 februarie 2009.
Astfel, în prezent Vadim Topal are datorie față de reclamant în suma de 37 500
euro.

Solicită reclamantul Ivan Marin încasarea de la pârîtul Vadim Topal în
beneficiul său datoria în sumă de 37 500 euro și cheltuielile de judecată.

Pe parcursul examinării cauzei, la 11 decembrie 2014, pârîtul Vadim Topal a
depus cerere reconvențională împotriva lui Ivan Marin, intervenientul accesoriu
notarul public Veronica Roșca cu privire la constatarea nulității contractului de
împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009 și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reconvenționale Vadim Topal a indicat că, în urma înțelegerii comune dintre Ivan Marin, Vadim Topal și cetățeanul Ivan Cuiujucu, în anul 2007, în scopul obținerii beneficiului comun, aceștia au procurat și importat pe teritoriul Republicii Moldova un autotractor de model „Mercedes Actros” cu semiremorcă. Prețul de achiziție a acestuia a fost de 75 000 euro. Mijloacele bănești au fost investite integral de cet. Cuiujucu Ivan, iar importul și înregistrarea mijlocului de transport la ÎS „CRIS Registru” s-a efectuat pe numele lui Vadim Topal.

Indică că, în toamna anului 2008, cet. Ivan Cuiujucu a plecat definitiv în Federația Rusă și a propus lui Ivan Marin și Vadim Topal răscumpărarea mijlocului de transport și continuarea activității în doi. În septembrie 2008, la domiciliul lui Vadim Topal, Ivan Marin și Vadim Topal s-au întâlnit cu Ivan Cuiujucu și Dmitrii Peni și au transmis acestora în contul procurării mijlocului de transport, fiecare a câte 37 500 euro, în total 75 000 euro.

Relevă că la începutul anului 2009, Ivan Marin, din motiv că mijlocul de transport era înregistrat doar pe numele lui Vadim Topal, i-a solicitat acestuia careva garanții în privința investiției făcute de acesta în valoare de 37500 euro. Adresându-se la acel moment ÎS „CRIS Registru” pentru înregistrarea mijlocului de transport pe numele ambilor le-a fost comunicat că faptul respectiv este imposibil și le-a fost recomandat să se adreseze la un notar.

La 18 februarie 2009, Ivan Marin și Vadim Topal s-au adresat la notarul public Veronica Roșca cu sediul în str. Alba Iulia, 75, mun. Chișinău. Notarul a confirmat imposibilitatea înregistrării mijlocului de transport pe numele ambelor persoane și le-a explicat că poate fi semnat un contract de împrumut a sumei de 37 500 euro. În calitate de împrumutător urma a fi indicat Ivan Marin, iar în calitate de împrumutat urma a fi indicat Vadim Topal, din motivul că de jure ultimul era proprietarul mijlocului de transport ce a fost procurat din mijloace bănești comune.

Indică că începând cu luna septembrie 2008 și până în anul 2013, Ivan Marin împreună cu Vadim Topal au desfășurat activitate economică comună cu mijlocul de transport procurat din investiții comune. Beneficiile realizate au fost împărțite în părți egale între ambii participanți.

În anul 2013, Ivan Marin și Vadim Topal au decis înstrăinarea mijlocului de transport în sumă de 40 000 euro. În urma înstrăinării banii obținuți au fost la fel împărțiți în părți egale între Ivan Marin și Vadim Topal.

Mai indică că, după înstrăinarea mijlocului de transport, i-a solicitat lui Ivan Marin restituirea contractului de împrumut. Ultimul a declarat că nu-l mai deține deoarece a fost rupt și rumegat de un câine și l-a asigurat că nu va întreprinde careva măsuri întru valorificarea acestuia. Fiind în relații de prietenie și cumătrism nu a avut motive să nu-l creadă pe Ivan Marin și astfel nu a întreprins nici o măsură.

Susține că, de facto, nu au avut loc raporturi juridice de împrumut. Contractul de împrumut este unul simulat, Ivan Marin nu deține nici o dovadă de transmitere a mijloacelor bănești, deoarece împrumutul de facto nu a existat.

Solicită Vadim Topal constatarea nulității contractului de împrumut nr.2711 din 18 februarie 2009 ca fiind un act simulat, încasarea din contul lui Ivan Marin în beneficiul lui Vadim Topal a cheltuielilor de judecată suportate în legătură cu acțiunea reconvențională.

Prin hotărîrea Judecătorei Buiucani, mun. Chişinău din 04 mai 2015 acţiunea iniţială a lui Ivan Marin împotriva lui Vadim Topal cu privire la încasarea datoriei şi a cheltuielilor de judecată a fost admisă. A fost încasat de la Vadim Topal în beneficiul lui Ivan Marin datoria în sumă de 499.702,50 lei în baza contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009 şi cheltuielile de judecată în sumă de 20804 lei.

Acţiunea reconvenţională a lui Vadim Topal împotriva lui Ivan Marin, intervenientul accesoriu notarul public Veronica Roşca cu privire la constatarea nulităţii contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009 şi încasarea cheltuielilor de judecată a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 07 mai 2015 şi 29 mai 2015, Ivan Marin şi respectiv Vadim Topal au depus cereri de apel împotriva hotărîrii primei instanţe.

Prin decizia Curţii de Apel Chişinău din 11 februarie 2016 au fost respinse cererile de apel declarate de către Ivan Marin şi Vadim Topal, fiind menţinută hotărîrea primei instanţe.

La 25 aprilie 2016, Ivan Marin a declarat recurs împotriva deciziei instanţei de apel, cerînd admiterea acestuia şi modificarea deciziei instanţei de apel şi hotărîrii primei instanţe cu încasarea de la Vadim Topal a sumei de 37500 euro cu titlu de datorie.

Recurentul, Ivan Marin, în motivarea recursului şi-a exprimat dezacordul cu decizia instanţei de apel, deoarece incorect a apreciat circumstanţele cauzei şi ca urmare greşit a apreciat normele legii.

Menţionează că suma acordată cu titlu de împrumut lui Vadim Topal constituie 37 500 euro şi nu 499 702,50 lei. Suma de 499 702,50 lei reprezintă un recalcul a sumei împrumutului acordat în valuta străină, care a fost introdus în textul contractului de către notarul în timpul redactării contractului. Este puţin probabil în general şi imposibil în situaţia dată că suma împrumutului să reprezinte o suma aproximativă şi neegala la nivelul miilor, zecimilor de lei pînă la bănuţi.

La fel, intervenientul accesoriu - notarul Veronica Roşca a menţionat în referinţa că suma obligaţiei a lui Topal faţa de Marin constituia la momentul semnării contractului 37 500 euro.

Invocă faptul că la examinarea cauzei date toate părţile litigiului au conformat că suma în litigiu constituie 37500 euro şi nu o altă sumă, iar în cadrul litigiului divergenţele părţilor sau redus doar la discuţia dacă a fost sau nu restituit împrumutul acordat.

Consideră că instanţa de fond şi instanţa de apel greşit au concluzionat că împrumutul acordat constituie suma de 499702,50 lei şi nu suma solicitată în mărime de 37500 euro.

La 06 iunie 2016, Vadim Topal, a declarat recurs împotriva deciziei instanţei de apel, cerînd admiterea recursului, casarea deciziei instanţei de apel şi hotărîrii primei instanţe şi emiterea unei noi hotărîri de respingere a acţiunii iniţiale şi admitere a acţiunii reconvenţionale.

În motivarea recursului, Vadim Topal, a indicat că nu este de acord cu decizia instanţei de apel şi hotărîrea primei instanţe, deoarece sunt nemotivate, instanţele au pus la baza emiterii soluţiei doar faptul existenţei contractului de împrumut cu nr. 2711 din 18 februarie 2009 întocmit notarial, însă referitor la circumstanţele examinate şi constatate în cadrul procesului civil ce ţine de

constatarea faptului nulității aceluiași contract nu s-a expus nici sub o formă. Nu s-a dat apreciere probelor acumulate și în special ce ține de depozițiile martorilor interogați. La fel prin materialele cauzei discutate se evidențiază și faptul că Ivan Marin nu a respectat prevederile art. 117 și 118 CPC.

Remarca că, atât la examinarea cauzei în prima instanță cât și în instanța de apel a prezentat probe ce demonstrează pretenția ce ține de constatarea nulității actului juridic, pe când pretențiile invocate de Ivan Marin nu au fost probate.

În conformitate cu art.434 alin.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei redactate.

Din actele pricinii rezultă că decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2016 a fost expediată părților la 18 aprilie 2016, iar la 25 aprilie 2016 și la 06 iunie 2016 Ivan Marin și Vadim Topal au depus cererile de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile depuse în termen, deoarece la actele pricinii lipsesc probe în conformarea faptului recepționării de către părți a deciziei instanței de apel motivate.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile declarate, de a casa decizia instanței de apel și a restitui pricina spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Înaintând acțiunea în judecată împotriva lui Vadim Topal, Ivan Marin, a solicitat încasarea datoriei în sumă de 37500 euro, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

La rândul său Vadim Topal a depus cerere reconvențională împotriva lui Ivan Marin, intervenientul accesoriu notarul public Roșca Veronica solicitând, constatarea nulității contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii inițiale și admitterii acesteia, precum și respingerii acțiunii reconvenționale ca fiind neîntemeiată.

În susținerea acestei concluzii prima instanță cu referire la prevederile art. 867 Codul civil și clauzele contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009 și a reținut că la momentul încheierii contractului au fost transmiși banii în sumă de 499702 lei și contractul dat servește drept dovadă de transmitere a banilor.

În temeiul art. 871 Codul civil, prima instanță a stabilit că Vadim Topal nu și-a onorat obligațiunile contractuale, a încasat de la ultimul în beneficiul lui Ivan Marin datoria în sumă de 499702,50 lei în baza contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009.

De asemenea, prima instanță cu referire la acțiunea reconvențională, a reținut că drept temei de nulitate a contractului din litigiu a fost invocat că contractul a fost încheiat cu intenția de a ascunde un alt act juridic – art. 221 alin. (2) Codul

civil, însă Vadim Topal n-a probat prin prisma art. 118 CPC temeiul invocat, or, Vadim Topal n-a demonstrat prin probe că încheind contractul de împrumut, ascunde un alt contract (act juridic).

La fel, prima instanță a concluzionat că nu și-au găsit confirmarea argumentele lui Vadim Topal precum că, mijlocul de transport a aparținut cet. Cuiujucu, iar Vadim Topal cu Ivan Marin l-au procurat de la acesta la prețul de 75000 euro, câte 35000 euro fiecare, deoarece mijlocul de transport a fost înregistrat pe numele lui Vadim Topal încă în anul 2007, pe când contractul de împrumut a fost încheiat în anul 2009, respingînd în acest sens în baza art. 211 alin. (1) Codul civil proba cu martorii.

Judecând apelurile declarate de către Ivan Marin și Vadim Topal, instanța de apel a ajuns la concluzia respingerii acestora ca neîntemeiate și menținerii hotărârii primei instanțe, considerînd că instanța a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii și a aplicat corect normele de drept material și procedural.

Instanța de recurs conchide, însă, că o astfel de soluție este una greșită, fapt ce rezultă din nedeterminarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele, mai mult că concluziile instanței de apel sunt bazate pe o apreciere unilaterală și arbitrară a materialului probator, fapt ce vine în contradicție cu normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) CPC, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 130 alin. (4) CPC, ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Iar, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi și dispozițiilor conținute în art. 373 alin. (5) CPC, instanța de apel judecând apelurile nu s-a pronunțat și nu a combătut toate argumentele invocate în cererile de apel depuse de ambele părți, inclusiv celor aduse în dezacordul cu hotărârea primei instanțe, dar a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii, remarcînd în mod general unele probe reținute de prima instanță, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului în raport cu regulile și legislația ce guvernează litigiul în cauză.

Astfel, instanța de apel a apreciat arbitrar conținutul contractului de împrumut nr. 2711 din 18 februarie 2009 și pripit a conchis că reclamantul Ivan Marin a împrumutat lui Vadim Topal suma de 499702,50 lei și nu suma de 37 500 euro, deoarece chiar din cererile depuse de părți la notar, rezultă că, suma contractului de împrumut constituie 37500 euro, cu termen de rambursare pînă la 18 februarie 2014.

La fel, instanța de apel pripit a constatat că între părți a fost încheiat un contract de împrumut și că contractul dat nu a fost încheiat cu intenția de a ascunde un alt act juridic, lăsînd fără apreciere explicațiile notarului Veronica Roșca.

Astfel, după cum rezultă din referința depusă de către notarul public Veronica Roșca, aceasta afirmă contrariul, și anume că la biroul acesteia s-au prezentat Ivan Marin și Vadim Topal cu solicitarea de autentificare a contractului de împrumut a banilor. Din discuția cu părțile a constatat că Vadim Topal și Marin Ivan au cumpărat împreună un mijloc de transport care a fost înmatriculat la ÎS „Cris Registru” pe numele lui Vadim Topal, dar Ivan Marin a achitat la cumpărarea mijlocului de transport o sumă de 37500 euro. Din motiv că Vadim Topal este proprietarul exclusiv al unității de transport s-a constatat că acesta are o datorie față de Ivan Marin în mărime de 37500 euro, sumă achitată de acesta la dobîndirea dreptului de proprietate a lui Topal Vadim asupra mijlocului de transport, pe care au hotărît să oformeze notarial prin autentificarea contractului de împrumut, prin care au convenit că Vadim Topal va întoarce suma de bani la 18 februarie 2014, termen la care urma să fie vîndut mijlocul de transport (f.d. 70).

Prin urmare, părțile au formulat în formă scrisă, printr-o cerere, voința de a încheia și autentifica contractul de împrumut al sumei de bani în mărime de 37500 euro, fără gaj și fără dobîndă.

Asta deoarece existența contractului între părți trebuie să fie cert, fără careva presupuneri sau concluzii ale instanței, iar sarcina probațiunii existenței contractului de împrumut este pusă pe seama reclamantului, dar nu se prezumă existența contractului de împrumut pînă cînd pîrîtul nu va demonstra contrariul.

Instanța de recurs mai menționează că Ivan Marin în cererea de chemare în judecată a solicitat încasarea datoriei de 37000 euro, pe cînd instanțele ierarhic inferioare au încasat suma datoriei de 499702,50 lei. Or, prevederile art. 240 alin. (3) Codul de procedură civilă stipulează expres faptul că, instanța judecătorească adoptă hotărîrea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, faptul încheierii contractului de împrumut în formă scrisă poate fi demonstrat printr-un înscris, semnat între părți (împrumutat și împrumutător) prin telegrame, telefonograme, solicitare scrisă din partea împrumutatului de amînare a termenului achitării împrumutului, scrisoare – garanție cu afirmația că împrumutul va fi restituit și altele asemenea, semnate de partea care le-a expedit.

Or, conform. 138 alin. (4) CPC, înscrisurile care confirmă încheierea contractului de împrumut se depun în instanța de judecată în original sau în copie autentificată în modul stabilit de lege, indicîndu-se modul de aflare a originalului.

Recipisa sau alt înscris nu pot servi drept temei pentru încasarea sumei împrumutului dacă aceste înscrisuri nu conțin informații despre părțile contractului de împrumut și despre suma concretă a împrumutului. Mai reține instanța de recurs că înscrisul respectiv reprezintă expunerea unui act juridic civil și, în consecință

urmează să corespundă exigențelor legale, inclusiv la clauzele esențiale ale acestuia.

Astfel, din materialele cauzei nu este clar în baza căror probe pertinente instanța de apel a ajuns la concluzia, că Vadim Topal urmează să restituie lui Ivan Marin datoria în sumă de 499702,50 lei.

În conexiunea celor descrise se constată că instanța de apel a soluționat cauza superficial și unilateral, astfel un asemenea act de dispoziție nu are putere de convingere, fapt ce denotă netemeinicia acestuia.

În această ordine de idei este cert că omiterea aspectelor menționate de către instanța de apel, cât și admiterea unor încălcări vădite, direct indică la examinarea superficială a apelurilor, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale, aplicabile cazului.

În speță, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestui, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt și de drept, care, este diferită de la caz la caz.

Iar, în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Distinct de cele mai sus arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de către Ivan Marin și Vadim Topal.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ivan Marin împotriva lui Vadim Topal cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată, și cererea reconvențională a lui Vadim Topal împotriva lui Ivan Marin, intervenientul accesoriu notarul public Veronica Roșca cu privire la constatarea nulității contractului de împrumut și încasarea cheltuielilor de judecată, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan
Ion Druță

Mariana Pitic
Iurie Bejenaru